

OPIS ISTOTNYCH ZAGADNIENÍ DLA KOMISJI EGZAMINACYJNEJ
DO ZADANIA Z ZAKRESU PRAWA KARNEGO
(EGZAMIN PROKURATORSKI – 2023)

Zadaniem przystępujących do egzaminu prokuratorskiego z zakresu prawa karnego jest sporządzenie apelacji. Zdający przy rozwiązywaniu zadania powinni zwrócić uwagę na następujące problemy.

Pierwsze uchybienie Sądu Rejonowego w Szczecinku dotyczy obrazu przepisów prawa materialnego, tj. art. 42 § 3 k.k., polegającej na orzeczeniu wobec Stanisława Szywacza, oskarżonego o przestępstwo z art. 178 § 1 i § 4 k.k. środka karnego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na podstawie art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. na okres 5 lat, podczas gdy w przypadku skazania za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. orzeczenie tego środka jest obligatoryjne dożywotnio, o czym stanowi art. 42 § 3 k.k. W niniejszej sprawie Sąd I instancji w sposób błędny orzekł wobec oskarżonego środek kary w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. W punkcie II wyroku sąd na podstawie art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec Stanisława Szywacza zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 5 lat, podczas gdy poprawnym na mocy art. 42 § 3 k.k. w związku z art. 39 pkt 3 k.k. było orzeczenie obligatoryjne środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Bez wątplenia zatem należało zakazać oskarżonemu prowadzenie wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio, w celu zapobieżenia potencjalnemu zagrożeniu dla niego i innych uczestników ruchu drogowego, nie zaś wyłącznie na okres 5 lat.

Drugie z popełnionych przez Sąd Rejonowy w Szczecinku uchybień związane jest z obrazą przepisów prawa materialnego, tj. art. 43a § 3 k.k., polegającą na nie orzeczeniu wobec Stanisława Szywacza, oskarżonego o przestępstwo z art. 178 § 1 i § 4 k.k. środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7 k.k. na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości co najmniej 10 000 złotych, którego orzeczenie w przypadku skazania za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. jest obligatoryjne. Rozstrzygając w niniejszej sprawie Sąd I instancji nie orzekł w wyroku o obligatoryjnym środku karnym w postaci świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Zgodnie z treścią art. 43a § 3 k.k. w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a § 4, art. 202 § 3, 4 lub 4a, art. 258 § 2, 3 lub 4, art. 263 § 1 sąd orzeka świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej

w wysokości co najmniej 10 000 złotych, do wysokości określonej w § 1 (60 000 złotych). Orzeczenie powyższego środka jest obligatoryjne i pełni on funkcję związaną z potrzebą kształtowania świadomości prawnej, będąc wyrazem tego, że sprawca, popełniając czyn zabroniony, powinien spotkać się z pewną formą dolegliwości. W niniejszej sprawie bezspornym jest, że Stanisław Szywacz popełnił przestępstwo z art. 178a § 1 i § 4 k.k., dlatego też sąd winien orzec wobec niego świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, jako jedno z istotnych i obligatoryjnych elementów oddziaływania karnego, co w omawianej sprawie nie nastąpiło.

Kolejne uchybienie Sądu Rejonowego w Szczecinku dotyczy obrazy przepisów postępowania, mającej wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 624 § 1 k.p.k., poprzez bezzasadne zwolnienie oskarżonego Stanisława Szywacza od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych i opłat, w sytuacji, gdy brak jest podstaw do uznania, że uiszczenie ich byłoby dla oskarżonego zbyt uciążliwe ze względu na sytuację majątkową oraz rodzinną, bądź aby przemawiały za tym względy słuszności. Zwalnając oskarżonego od poniesienia kosztów postępowania – na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. oraz od opłaty – na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych (Tekst jedn. Dz. U. z 1983 r., Nr 49, poz. 223) sąd obciążył nimi Skarb Państwa. Za podstawę rozstrzygnięcia w powyższym zakresie Sąd I instancji przyjął jedynie informację o braku stałego dochodu oskarżonego pomimo, że ze złożonego przez oskarżonego w toku postępowania karnego oświadczenia jednoznacznie wynika, że jako cieśla – zbrojarz podejmuje prace dorywcze, z których osiąga miesięczny dochód w kwocie około 2 000 złotych. Zwolnienie oskarżonego od kosztów postępowania lub od opłat za którąkolwiek instancję jest fakultatywne i ocenne, co obliguje sąd od wskazania występujących w sprawie okoliczności, które stanowią podstawę ustalenia, że uiszczenie kosztów postępowania lub opłat byłoby zbyt uciążliwe dla oskarżonego ze względu na jego sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 1983 roku, sygn. Rw 529/83). Zasądzenie od oskarżonego kosztów postępowania oraz opłat jest obowiązkiem sądu i opiera się na ogólnej zasadzie, w myśl której każdy, kto przez swój czyn spowodował postępowanie karne, zobowiązany jest do ponoszenia wszystkich wydatków z tym postępowaniem związanych. Odstąpienie od tej ogólnej reguły zasądzenia kosztów postępowania i opłat uzależnione jest od warunków określonych w art. 556 k.p.k. oraz w art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych i wymaga zawsze oceny sądu oraz uzasadnienia ze wskazaniem, czym kierował się odstępując od ogólnej zasady zasądzenia kosztów sądowych (wyrok Sąd Najwyższego z dnia 30 października 1975 roku, sygn. III KR 243/75). Mając na

uwadze powyższe stwierdzić należy, że w oparciu o lekturę akt niniejszej sprawy brak jest jakichkolwiek przesłanek leżących u podstaw podjęcia przez sąd decyzji procesowej skutkującej zwolnieniem oskarżonego Stanisława Szywacza od zapłaty kosztów i opłat sądowych. W realiach niniejszej sprawy brak jest podstaw do uznania, że uiszczenie kosztów i opłat sądowych byłoby dla wskazanego oskarżonego zbyt uciążliwe ze względu na sytuację majątkową oraz rodzinną, bądź aby przemawiały za tym względy słuszności.

Reasumując wyrok Sądu Rejonowego w Szczecinku z dnia 14 stycznia 2021 roku, sygn. II K 482/20 powinien zostać zaskarżony na niekorzyść oskarżonego, w części, co do środka karnego oraz rozstrzygnięcia o kosztach sądowych (wg stanu prawnego obowiązującego na dzień egzaminu).

Zdaniem zespołu podniesione w apelacji zarzuty powinny obejmować:

- I. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 42 § 3 k.k., polegającą na orzeczeniu wobec Stanisława Szywacza, oskarżonego o przestępstwo z art. 178 § 1 i § 4 k.k. środka karnego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na podstawie art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. na okres 5 lat, podczas gdy w przypadku skazania za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. orzeczenie tego środka jest obligatoryjne dożywotnio, o czym stanowi art. 42 § 3 k.k.
- II. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 43a § 3 k.k., polegającą na nie orzeczeniu wobec Stanisława Szywacza, oskarżonego o przestępstwo z art. 178 § 1 i § 4 k.k. środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7 k.k. na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości co najmniej 10 000 złotych, którego orzeczenie w przypadku skazania za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. jest obligatoryjne.
- III. obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 624 § 1 k.p.k., poprzez bezzasadne zwolnienie oskarżonego Stanisława Szywacza od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych i opłat, w sytuacji, gdy brak jest podstaw do uznania, że uiszczenie ich byłoby dla oskarżonego zbyt uciążliwe ze względu na sytuację majątkową oraz rodzinną, bądź aby przemawiały za tym względy słuszności.

Wniosek prokuratora powinien zmierzać do zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia.